

सर्वोच्च अदालत
संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
फैसला
०६९-CR-१०८२
मुद्दा:- नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र (भ्रष्टाचार) ।

जिल्ला दाङ, तुलसीपुर नगरपालिका वडा नं. २ स्थायी ठेगाना भई हाल ऐ.
नगरपालिका वडा नं. ४ झुमरेमा बसोबास गर्ने रा.वा. बैंक लि., शाखा
कार्यालय तुलसीपुर दाङको सहायक चौथो तहमा कार्यरत रुद्रबहादुर वली..१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध
अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार.....१

प्रत्यर्थी
वादी

सुरु तहमा फैसला गर्ने:- अध्यक्ष माननीय न्यायाधीश श्री गौरीबहादुर कार्की
सदस्य माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र
सदस्य माननीय न्यायाधीश श्री केदारप्रसाद चालिसे
विशेष अदालत काठमाडौं
फैसला मिति:- २०६८।७।१६।४

विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६८।७।१६ को फैसला उपर विशेष अदालत
ऐन, २०५९ को दफा १७ बमोजिम पर्न आएको पुनरावेदनसहितको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त
तथ्य र ठहर यसप्रकार छ:-

रा.वा. बैंकका कर्मचारीहरूको शैक्षिक प्रमाणपत्र छानबिन गर्न बैंकबाट गठित छानबिन
टोलीले छानबिन कार्य पुरा गरी मिति २०६३।७।२६ च.नं. ५२७ को पत्रसाथ छानबिन
प्रतिवेदन प्राप्त भई सो साथ संलग्न विवरणको सि.नं. ५३ मा सहायक ख चौथो तहका

रुद्रबहादुर वलीको नाम समावेश भई अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्राप्त भै छानबिनको क्रममा निज रुद्रबहादुर वलीले माध्यमिक शिक्षा परिषद्, क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसी, भारतबाट सन् १९९४ मा अनुक्रमांक ७९६५४३ बाट इण्टरमिडियट परीक्षा उत्तिर्ण गरेको भनिएको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्, सानोठिमी भक्तपुर मार्फत माध्यमिक शिक्षा परिषद् क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसीमा प्रमाणीकरणको लागि पठाउँदा उक्त परिषद्को पत्रांक मा.शि.प./क्षे.का.वा./अभिलेख/सत्यापन/४७० दिनांक १०/५/२००७ को पत्रसाथ संलग्न प्रमाणीकरण विवरणको सि.नं. २० मा परीक्षार्थीका नाम रुद्रबहादुर वली, पिताका नाम यक्षबहादुर वली, परीक्षा इण्टर वर्ष १९९४ अनुक्रमांक ७९६५४३ योग २८०, श्रेणी II, विद्यालय/केन्द्रका नाम एस.एच.एस.एस.जि. नगर एम. पनानी सिद्धार्थनगर उल्लेख गरी मा.शि.प. क्षे.का. वाराणसीको कैफियत महलमा “अनुक्रमांक अनुदानित नहीं है” भनी लेखी आएको प्रमाणीकरण पत्र उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी, भक्तपुरको च.नं. २४७७ मिति २०६४।३।५ को पत्रसाथ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्राप्त हुन आएको देखिएको।

मैले २०४५।२।२३ को पत्रबाट गोदाम रक्षक तेश्रो तह पदमा स्थायी नियुक्ति पाई सेवा प्रवेश गरी २०४८ साल आश्विन ८ गते देखि हालसम्म सहायक चौथो तहमा नै कार्यरत छु। म तह ३ गोदाम रक्षक पदमा सेवा प्रवेश गर्दा दश कक्षा (टेष्ट पास) उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक योग्यताको आवश्यक पर्दथ्यो। साथै तह ४ को लागि एस.एल.सी. उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक योग्यताको आवश्यक पर्दथ्यो। मैले एस.एल.सी. परीक्षा महेन्द्र साधारण माध्यमिक विद्यालय, तुलसीपुर दाङबाट २०४५ सालमा पास गरेको हो भने इण्टरमिडिएट परीक्षा सन् १९९४ मा माध्यमिक शिक्षा परिषद् उत्तर प्रदेशको शिवाणी माध्यमिक विद्यालय पन्नानी सिद्धार्थनगर, भारतबाट प्राइभेट दिई उत्तिर्ण गरेको हुँ। रा.वा.बैंक के.का.को.ब.स. पद पाँचौ तहमा बढुवाको फाराम भरी मिति २०५३।१२।२३ मा पेस गरेको थिएँ, हेरी सनाखत गरी दिएको छु। मेरो सक्कल प्रमाणपत्रहरु हराएको छ। प्रवेशपत्रको सक्कल मसँग छ, पछि पेस गर्ने छु। हालसम्म बढुवा भएको छैन र उक्त प्रमाणपत्रबाट हालसम्म कुनै लाभ लिएको छैन। उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्, सानोठिमीको च.नं. २४७७ मिति २०६४।३।५ को पत्रासाथ माध्यमिक शिक्षा परिषद्, क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसीबाट मेरो प्रमाणपत्र सम्बन्धमा प्रमाणीकरण भई आउँदा “अनुक्रमांक अनुदानित नहीं है” भनी लेखी आएको प्रमाणीकरण विवरण अनुसार मेरो प्रमाणपत्र गलत देखाइयो तर मैले उक्त परीक्षामा आफैँ संलग्न भै प्रवेश पत्र समेत प्राप्त गरी परीक्षा दिएको हुँदा कसरी त्यस्तो भयो मलाई थाहा छैन। मैले एस.एच.एस.एस.जि. नगर एम. पन्नानी सिद्धार्थनगर बोर्ड अफ इण्टरमिडिएटबाट परीक्षा दिएको

हुँ। मैले उक्त प्रमाणपत्र आफुले नै परीक्षा दिएर नै प्राप्त गरेको हुँदा ठीक लागेर पेस गरेको हुँ, झुठो हो भन्ने थाहा भएको भए पेस गर्ने थिईन भनी प्रतिवादीले अनुसन्धानको क्रममा अनुसन्धान अधिकारी समक्ष गरेको बयान।

प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीले इन्टरमिडिएट तहको झुठा प्रमाणपत्रहरू राष्ट्र सेवकको पदमा बढुवा प्राप्त गर्ने उद्देश्यले पेस गरेको कुरा निजको बयान एवं संकलित कागजातहरूबाट प्रमाणित हुन आएकोले राष्ट्र सेवकको पदमा बढुवा पाउने उद्देश्यले शैक्षिक योग्यताको झुठा प्रमाणपत्र पेस गर्ने निज प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीको उक्त कार्य साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६(१) को कसुर हुँदा निज प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीलाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र २९ तथा हाल प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६ (१) बमोजिम सजाय गरिपाउँ भन्ने समेतको मागदाबी लिई मिति २०६५।२।१७ मा विशेष अदालतमा आरोप पत्र दायर हुन आएको।

मैले २०४५ सालमा वाणिज्य बैंकको गोदाम रक्षक तेश्रो तहमा सेवा प्रवेश गरेको र २०४८ सालमा तेश्रो तहबाट चौथो तहमा बढुवा हुँदा नेपालबाट एस.एल.सी.पास गरेको प्रमाणपत्र पेस गरेको हुँ। चौथो तहबाट पाँचौ तहमा बढुवा हुनको लागि आई.ए. को शैक्षिक प्रमाणपत्रको फोटोकपी पेस गरेको हुँ। उक्त प्रमाणपत्र पेस गरेको आधारमा बढुवा भएको छैन। त्यसबाट मैले कुनै फाइदा लिएको छैन। प्रमाणीकरण भै आउँदा कैफियत महलमा अनुक्रमांक अनुदानित नहीं है भनी लेखी आएको रहेछ मैले बिदामा बसी परीक्षा दिई उत्तिर्ण गरेको हुँ, मैले अभियोग दाबीबमोजिम गलत कार्य गरेको नहुँदा सफाईपाउँ भन्ने समेत ब्यहोराको प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीले अदालतमा गरेको बयान।

पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरेबमोजिम हुने गरी हाललाई विशेष अदालत ऐन, २०५९ को दफा ७ को (घ) र (च) बमोजिम प्रतिवादीले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा राखेको नगद धरौट रु.२३,२५९।-लाई नै प्रस्तुत मुद्दाको पुर्पक्षको लागी धरौट कायम गरी प्रतिवादीलाई तारेखमा राखी मुद्दाको पुर्पक्ष गर्ने गरी मिति २०६५।३।१२ मा विशेष अदालतबाट भएको आदेश।

प्रतिवादीका साक्षी कालीराम चौधरीले विशेष अदालतमा गरेको बकपत्र मिसिल संलग्न रहेको।

प्रतिवादीले निवेदन साथ पेस गरेको माध्यमिक शिक्षा परिषद् वाराणसीले निजलाई लेखेको भनिएको दिनांक ५-१-०९ पत्रांक ४१९ को पत्र उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानो ठिमीलाई पनि प्रेषित गरेकोले सो कार्यालय बुझिपाउँ भन्ने निवेदन ब्यहोराबाट देखिएकोले उक्त

मितिको पत्र उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमीलाई लेखी पठाएको छु छैन ? सो सम्बन्धमा उक्त पत्रांक ४१९ को पत्रको फोटोकपी समेत संलग्न गरी उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमीलाई लेखी जवाफ प्राप्त भएपछि पेस गर्नु भन्ने विशेष अदालतको मिति २०६५।११।२ को आदेश।

उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुरको च.नं. ७५ मिति २०६८।१।२८ को पत्रबाट प्रतिवादी मार्फत पेस भएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि समेत टोली मार्फत प्रमाणीकरणको लागि पठाउँदा उक्त मा.शि.प. उत्तर प्रदेश क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसीको पत्रांक ५८०३ दिनांक ३१-३-२०११ मा “ईन्टरमिडिएट १९९४ ०७९६५४३ क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसी मे अनुदानित नहीं है” भनी पठाएको दिनांक ३१-३-२०११ को माध्यमिक शिक्षा परिषद् उत्तर प्रदेश क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसीबाट भै आएको प्रमाणीकरण ब्यहोराको प्रमाणित प्रतिलिपि विशेष अदालतमा प्राप्त हुन आएको।

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक केन्द्रीय कार्यालयबाट गठित छानबिन समितिले २०५९।८।६ मा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा पठाएको मिति २०५९।८।६ को पत्र आज इजलास समक्ष प्रतिवादीले पेस गरेको देखिँदा उक्त पत्र प्राप्त भएपछि अनुसन्धानको क्रममा भएको यथार्थ कारवाही देखिने विवरण अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट झिकाई आएपछि पेस गर्नु भन्ने मिति २०६८।३।९ को आदेशानुसार उक्त आयोगको च.नं. ६६(क) मिति २०६८।४।१३ को जानकारी पत्र प्राप्त हुन आएको।

मिसिल संलग्न आधार, प्रमाण र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतको आधारमा प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीले साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ को कसुर गरेको ठहर्छ। सो ठहर्नाले निजलाई सोही ऐनको दफा १२ र २९(२) बमोजिम रु.५००।-(पाँचसय) जरिवाना हुन्छ भनी विशेष अदालत काठमाडौँले मिति २०६८।७।१६ मा गरेको फैसला।

म राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको शाखा कार्यालय तुलसीपुरमा मिति २०४५।२।२३ मा तेस्रो तहको गोदाम रक्षक पदमा नियुक्ति लिएको हुँ। एक वर्ष परीक्षणकाल पश्चात मिति २०४६।३।४ मा स्थायी सेवा समर्थन भयो। मिति २०४८।६।८ देखि पदोन्नती भै गोदाम रक्षक पद (तह चार) मा कार्यरत भएको अवस्था हो। उक्त पदका लागि आवश्यक पर्ने एस.एल.सी. उत्तिर्णको योग्यता म पुनरावेदकले मिति २०४६ सालमा नै पुरा गरेको अवस्था छ। विवादीत प्रमाणपत्रको विषय मिति २०५६।१२।२३ मा पेस गरेको भनी म उपर सजाय भएको अवस्था छ। यस्तो अवस्थामा मैले पेस गरेको प्रमाणपत्रबाट कुनै लाभ नलिएको, प्रस्तुत मुद्दा हदम्याद नाघी अभियोग पत्र पेस भएकोले अभियोग पत्र खारेजपूर्ण भएकोले सुरु विशेष

अदालतको त्रुटिपूर्ण फैसला बदर गरी पुर्णतः सफाई दिलाई न्याय पाउँ भनी पुनरावेदक प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीले यस अदालतमा पेस गरेको पुनरावेदन पत्र।

नियमबमोजिम पेसी सूचीमा चढी निर्णयार्थ यस इजलास समक्ष पेस हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरियो।

पुनरावेदक प्रतिवादीका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता डा. श्री भिमार्जुन आचार्यले प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीले २०४५ सालमा नै सेवा प्रवेश गरेको, गोदाम रक्षक पदको लागि एस.एल.सी उत्तिर्ण नै न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हो, प्रस्तुत प्रमाणपत्र कुनै पनि कार्यको लागि प्रयोग नभएको तथ्य पुष्ट्याई भएको छ। अर्कोतर्फ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले नक्कली प्रमाणपत्रको छानबिन गरी पठाउन आदेश गरी सकेपछि अख्तियारमा पेस भएको मितिबाट हदम्याद सुरु हुने हुँदा राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक केन्द्रीय कार्यालयले प्रमाणपत्र छानबिन गठित समितिबाट २०५९।८।६ मा नै प्रमाणपत्र उक्त आयोग समक्ष पठाई सकेको र आयोगमा २०५९।८।११ मा प्राप्त भै सकेकोले सोही मितिबाट हदम्यादको गणना हुने भै हदम्याद विहिन दायर भएको प्रस्तुत आरोप पत्र खारेज हुनु पर्दछ भनी गर्नु भएको बहस समेत सुनियो।

उपर्युक्तानुसारको तथ्य एवम् बहस जिकिर रहेको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो, होइन र विशेष अदालत काठमाडौंको फैसला मिलेको छ, छैन सो सम्बन्धमा निर्णय गर्नु पर्ने देखियो।

यसमा प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीले इन्टरमिडिएट तहको झुठा प्रमाणपत्रहरु राष्ट्र सेवकको पदमा बढुवा प्राप्त गर्ने उद्देश्यले पेस गरेको हुँदा निजको उक्त कार्य साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६(१) को कसुर गरेको हुँदा निजलाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र २९ तथा हाल प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६ (१) बमोजिम सजाय गरिपाउँ भन्ने समेतको मागदाबी लिई विशेष अदालतमा आरोपपत्र पेस भएकोमा मिसिल संलग्न कागजातहरु निजले पेश गरेको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र नक्कली भएको देखिँदा निजलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ को कसूर गरेको ठहर गरी दफा २९(२) बमोजिम रु.५००।- जरीवाना गर्ने गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६८।७।१६ को फैसलामा निजले चित्त नबुझाई प्रस्तुत पुनरावेदन गरेको देखिन आयो।

प्रतिवादीको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रमा सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक केन्द्रीय कार्यालयलाई नक्कली प्रमाणपत्र छानबिन गरी पठाउन भनी गरेको आदेशबमोजिम उक्त बैंकले प्रमाणपत्र छानबिन समिति गठन गरी सो समितिले

गरेको छानबिन पश्चात् २०५९।८।६ मा नै प्रतिवादीले पेस गरेको प्रमाणपत्र उक्त आयोगमा पठाई सकेकोले सो मितिले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा २४क ले व्यवस्था गरेको २ वर्षको हदम्याद भित्र फिराद पत्र दायर नभएकोले अभियोग पत्र खारेज हुनुपर्छ भन्ने पुनरावेदन जिकिर तर्फ हेर्दा प्रस्तुत मुद्दामा सर्वप्रथम वाणिज्य बैंक केन्द्रीय कार्यालयबाट मिति २०५९।८।६ र २०६०।१।१९ मा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा शैक्षिक योग्यता सम्बन्धी प्रमाणपत्र छानबिनको लागि पठाएकोमा आयोगको मिति २०६०।२।१५ को पत्रबाट आयोगको निर्देशनबमोजिम छानबिन गरी शंकास्पद देखिएकाहरुको प्रमाणपत्र मात्र पठाउनु भनी रा.वा. बैंकबाट प्राप्त प्रमाणपत्रहरु सोही बैंकमा फिर्ता पठाइएकोमा पछि निर्देशनबमोजिम छानबिन गरी रा.वा. बैंकको मिति २०६३।७।२६ को पत्रसाथ पठाएको प्रतिवेदनमा यी प्रतिवादीको नाम समेत समावेश रहेको आधारमा अनुसन्धानको कारवाही प्रारम्भ भई मिति २०६५।२।२७ मा प्रस्तुत मुद्दा अदालतमा दायर भएको देखियो।

भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा २४क. मा *हदम्यादः यस ऐन बमोजिम मुद्दा दायर गर्ने हदम्याद कायम गर्दा सरकारी वा सार्वजनिक सम्पत्ति वा श्री ५ को सरकारको स्वामित्व भएको संस्थाको सम्पत्ति हिनामिना गरी भ्रष्टाचार गरेकोमा कुनै हदम्याद लाग्ने छैन। सो बाहेक अरु भ्रष्टाचारको कसूरमा विभागीय कारवाही समाप्त भएको मितिले ६ महिनाको र विभागीय कारवाही नभएकोमा अनुसन्धानको कारवाही सुरु भएको मितिले २ वर्षको हदम्याद हुनेछ।* भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। यसै सम्बन्धमा यस अदालतबाट प्रमिला राई पुनरावेदक/प्रतिवादी विरुद्ध नेपाल सरकार प्रत्यर्थी/वादी भएको नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्र, भ्रष्टाचार (ने.का.प.२०६८, भाग ५३, अंक १० फैसला मिति २०६८।७।८) मुद्दामा भ्रष्टाचारसम्बन्धी मुद्दा त्यसमा पनि नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्रसँग सम्बन्धित मुद्दामा वारदात मितिको निर्धारण गर्नु अत्यन्त महत्त्वपूर्ण पक्ष हो। यसमा अभियुक्तले पहिलो पटक त्यस्तो नक्कली प्रमाणपत्र पेश गरेको मितिलाई मात्र वारदात मिति मानेर सो मितिले सीमित हदम्यादको व्यवस्था लागू गर्न नमिल्ने।

नक्कली प्रमाणपत्र पेश गरी त्यसबाट फाइदा वा सुविधा लिने व्यक्तिले सो फाइदा वा सुविधा लिइरहेसम्म र त्यस्तो फाइदा वा सुविधा नलिए पनि पेश गरेको सो नक्कली प्रमाणपत्रको अस्तित्व रहेसम्म नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्रसँग सम्बन्धित कसूर वारदातको निरन्तरता रहिरहन्छ। त्यसकारण पनि यस्तोमा सीमित हदम्यादको कानूनी व्यवस्था प्रभावकारी हुन नसक्ने हुँदा वर्तमान भ्रष्टाचार निवारण कानूनमा हदम्यादको सीमित व्यवस्था नगरी खुल्ला

हदम्याद राखिएको छ। तर पहिलाको वारदातको सम्बन्धमा साविक ऐनअनुसार कारवाही गर्दा पनि अभियुक्तलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी वा ऐनको उद्देश्य नै पराजित हुने गरी कानूनी प्रावधानको व्याख्या अदालतले नगर्ने। भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ। यसबाट माथि उल्लेखित कार्य भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा २४क. को कानूनी व्यवस्था बमोजिम सो नक्कली शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र निजको व्यक्तिगत विवरण फाइलमा संलग्न रहेसम्म हदम्याद कायम रहने देखियो। यस विषयमा ऐनको मनसायलाई पराजित गर्ने गरी सिमित हदम्याद कायम गरी अदालतबाट व्याख्या गरिनु हुँदैन। यसै सम्बन्धमा हाल कायम रहेको भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ मा प्रस्तुत विवादको सन्दर्भमा मुद्दा दायर गर्ने हदम्यादको व्यवस्था नगरी हदम्यादलाई विस्तृतिकरण गरेको अवस्था छ।

प्रस्तुत मुद्दामा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग शैक्षिक प्रमाणपत्र छानवीन ईकाइको प.सं.शै.प्र. ०६३/६४ च.नं. ७४० मिति २०६४।३।२८ को पत्रबाट रामगोपाल श्रेष्ठलाई अनुसन्धान अधिकृत तोकेको देखियो। अनुसन्धान अधिकृत तोकिएको मितिबाट २ वर्ष भित्रै अर्थात् मिति २०६५।०२।२७ मा प्रस्तुत मुद्दाको आरोपत्र विशेष अदालत काठमाडौँमा मुद्दा दर्ता गरेको देखिन्छ। भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा २४क. बमोजिम अनुसन्धान अधिकृत तोकिएको मितिबाट ऐनमा भएको व्यवस्था बमोजिम २ वर्ष भित्रै मुद्दा दर्ता भएको देखिँदा सो आरोपपत्र कानून बमोजिम नै दर्ता भएको देखियो।

यसरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ लाई खारेज गर्दै आएको भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ प्रारम्भ भै सकेपछि अनुसन्धान लगायतका कारवाही प्रारम्भ भै मुद्दा दायर भएको र हाल प्रचलनमा रहेको ऐनमा मुद्दा दायर गर्ने हदम्याद सम्बन्धी व्यवस्था नरहेकोले प्रस्तुत अभियोग पत्र हदम्याद नाघि दायर भएको भन्ने देखिन आएको छ।

अब प्रतिवादीले पेस गरेको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र झुठो हो होईन भन्ने तर्फ हेर्दा अनुसन्धानको क्रममा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्, सानोठिमी भक्तपुर मार्फत माध्यमिक शिक्षा परिषद् क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसीमा प्रमाणीकरणको लागि पठाउँदा उक्त परिषद्को पत्रांक मा.शि.प./ क्षेत्र.का.वा./ अभिलेख/ सत्यापन/४७० दिनांक १०/५/२००७ को पत्रसहित संलग्न प्रमाणीकरण विवरणको सि.नं. २० मा परीक्षार्थीक नाम रुद्रबहादुर वली, पिताका नाम यक्षबहादुर वली, परीक्षा इण्टर वर्ष १९९४ अनुक्रमांक ७९६५४३ योग २८०, श्रेणी II, विद्यालय/केन्द्रका नाम एस.एच.एस.एस.जि.नगर एम. पनानी सिद्धार्थनगर उल्लेख गरी मा.शि.प. क्षेत्र.का. वाराणसीको कैफियत महलमा “अनुक्रमांक अनुदानित नहीं है” भनी लेखी आएको प्रमाणीकरणको विवरण मिसिल संलग्न

रहेको छ। उक्त प्रमाणीकरण भएको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र प्रतिवादीले आफैले पेस गरेको कुरा अनुसन्धानको क्रममा र अदालतमा बयान गर्दा स्वीकार गरेको पाइन्छ। प्रमाणीकरण ब्यहोरा अन्यथा हो भनी त्यसलाई खण्डन हुने कुनै ठोस सबुद प्रमाण प्रतिवादीले पेश गर्न सकेको पाईदैन।

प्रतिवादीले आफू द्वितीय श्रेणीमा उत्तिर्ण भएको भनी पुष्टि गरी माध्यमिक शिक्षा परिषद् वाराणसीको दिनांक ५-१-०९ पत्रांक ४१९ को पत्र उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमीलाई पनि पठाएको हुँदा सो कार्यालय बुझिपाउँ भनी उक्त पत्रको प्रतिलिपिसमेत राखी प्रतिवादीले विशेष अदालत काठमाडौँमा निवेदन दिएकोमा उक्त पत्र उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुर मार्फत बुझी पेस गर्नु भनी विशेष अदालतको मिति २०६५।११।२ मा आदेश भएकोमा उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुरले प.सं.०६७/६८ च.नं. ७५ मिति २०६८।१।२८ को पत्रबाट प्रतिवादी मार्फत पेस भएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि टोली मार्फत पुनः प्रमाणीकरणको लागि पठाउँदा, मा.शि.प. उत्तर प्रदेश क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसीको पत्रांक ५८०३ दिनांक ३१।३।२०११ मा इन्टरमिडिएट १९९४-०७९६५४३ क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसी मे “अनुदानीत नही है” भनी पठाएको दिनांक ३१-३-२०११ को माध्यमिक शिक्षा परिषद् उत्तर प्रदेश क्षेत्रीय कार्यालय वाराणसीबाट भै आएको प्रमाणीकरण ब्यहोराको प्रमाणित प्रतिलिपि विशेष अदालतमा प्राप्त हुन आएको देखियो।

यसरी प्रतिवादीको निवेदन मागअनुसार निजले पेस गरेको प्रमाणपत्र सम्बन्धमा विशेष अदालतबाट समेत पुनः प्रमाणिकरणको लागि पठाउँदा निजको प्रमाणपत्र “अनुदानित नहीं है” भनी आधिकारिक अभिलेख रहने निकाय मा.शि.प.क्षे.का. वाराणसीबाट लेखी आएको हुँदा यी प्रतिवादीले पेस गरेको शैक्षिक योग्यताको प्रमाण-पत्र विधिवत रुपमा परीक्षा दिई उत्तिर्ण गरेको नभै नक्कली रहेको पुष्टि हुन आयो।

उक्त प्रमाणपत्रबाट कुनै फाइदा वा सुविधा नलिएको भन्ने प्रतिवादीको जिकिर रहेतापनि प्रमाणपत्र पेस गर्नुको उद्देश्य नै बढुवा प्राप्त गर्ने र आफुसरहका अन्य कर्मचारीहरुको भन्दा आफ्नो स्थिति मजबुत बनाउनु बाहेक अरु केही हुन नसक्ने कुरा तर्कसम्मत रुपमा समर्थित हुन आउँछ। यसै सम्बन्धमा यस अदालतबाट पुनरावेदक प्रतिवादी कृष्णप्रसाद घिमिरे विरुद्ध चन्द्रप्रसाद गौतमको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार वादी भै चलेको ०६७-CR-०२६८ नं. को भ्रष्टाचार (न.प्र.प.) मुद्दा (ने.का.प.२०७१, नि.नं. ९१४०, अंक ३) यस अदालतबाट मिति २०७१/०३/१७ मा फैसला हुँदा जिम्मेवार कर्मचारीले आफूले हासिल नगरेको योग्यताको शैक्षिक प्रमाणपत्र पेश गर्नु नै कीर्ते Fraud कार्य भएको, त्यस्तो कार्यका पछाडि आफ्नो वास्तविक शैक्षिक योग्यताको भन्दा बढी लाभ लिने वा तत्काललाई लाभ नहुने भएपनि आफ्नो

स्थिति तुलनात्मकरूपमा अरू भन्दा बढी अनुकूल बनाई राख्ने मनसाय पनि स्वतः सिर्जित भएको मान्नुपर्ने हुन्छ। नैतिकता र सदाचार कायम राख्ने मूलभूत उद्देश्यले भ्रष्टाचारसम्बन्धी ऐनको व्यवस्था भएको सन्दर्भमा राष्ट्रसेवक जस्तो व्यक्तिले नक्कली शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र पेश गर्ने अमर्यादित कार्य नै अपराधजन्य कार्य भएकाले उक्त प्रमाणपत्रबाट फाइदा नलिएकोबाट कसूर नहुने भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखियो। उक्त कानूनी सिद्धान्तबाट यी प्रतिवादीले नक्कली शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र पेश गर्नु नै अपराध ठहर्ने हुँदा निजको यो कार्य नै अपराध गरेको देखियो।

अतः माथि विवेचित सिद्धान्त, कानूनी व्यवस्था र मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट प्रतिवादी रुद्रबहादुर वलीले साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ को कसूर गरेको ठहराई निजलाई सोही ऐनको दफा १२ र २९(२) बमोजिम रु.५००।- (पाँचसय) जरिवाना गर्ने गरेको विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६८।७।१६ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्तैन। प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गर्नु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत (उपसचिव):- प्रेम खड्का

कम्प्युटर गर्ने:- मन्जिता ढुंगाना

इति सम्बत् २०७२ साल असोज १९ गते रोज ३ शुभम् ।